

روش شناخت معماری اسلامی

مرتضی ملکی چرکوانی

کارشناسی ارشد معماری، مدرس دانشگاه آزاد، علمی کاربردی، نظام مهندسی و کارشناس رسمی

دادگستری، رایانانه: taha1400co@gmail.com

فاطمه حکمت پناه

کارشناسی ارشد معماری، مدرس دانشگاه آزاد، رایانانه: fatima.architect@gmail.com

چکیده

در این مقاله سعی شده است برخی روشهای تعریف معماری اسلامی و نظریات مختلف مورد بررسی قرار گرفته و به تعدادی از ابهامات و سوالات مهم در خصوص تعریف این گونه از معماری پاسخ داده شود (قصد بررسی عمیق تر این مفاهیم و گذر از مرحله شک به مرحله یقین است. مولف معتقد است برخی بد فهمی ها در مطالب ارایه شده اساتید باعث سوء تفاهماتی گردیده که در این مجال سعی شده بدان پرداخته شود). این مقاله در قالب ۷ سرفصل از دورترین تا نزدیکترین مفاهیم معماری اسلامی تنظیم شده (مطالب از اساتیدی چون هوشنگ سیحون، هیلن براند، برخی شایعات و منطوق های عرفی، منصور فلامکی، حسین سلطان زاده، تیتوس بوکهارت و عبدالحمید نقره کار) و مرحله به مرحله با مخاطب همراهی کرده و به زعم مولف هر کدام از جملات مورد تحلیل و نقد قرار می گیرد. در پایان نظریه معماری اسلامی مهندس نقره کار مورد نقد و تحلیل قوی تر و وسیع تر قرار می گیرد و سپس این نظریه در یک محور مختصاتی چهار بعدی (طراحی شده توسط نویسنده) مورد مقایسه کلی با سایر سبکها و شیوه های معماری روز و گذشته دنیا قرار می گیرد تا فاصله آن با سایر شیوه ها مورد ارزیابی قرار گیرد. در انتها به دو شیوه معماری مشابه این نظریه (معماری قرون وسطی و معماری پایدار) رسیده، موارد اختلافی دیگری (شیوه برخورد با تکنولوژی- تاریخ معماری اسلامی- معماری و هنر غرب) مورد بررسی نظر مولف قرار می گیرد و مقاله به پایان می رسد تا آغاز گر راهی برای تداوم این راه برای نظریه پردازان جوان هنر و معماری اسلامی ایرانی باشد.

واژه های کلیدی: روش، شناخت، معماری، اسلامی

مقدمه

میراث ما ثروت بلا تردید ماست. هیچکس نمی تواند به علت استفاده از هنر و معماری اسلامی ایرانی ما را توبیخ نماید. اما اجبار به استفاده از این شیوه و سبک معماری نیز نباید آنچنان محدود کننده و تکلف زا شود که طراح برای استفاده از آن لازم باشد از مراجع استعلام گیرد و نباید عدول از آن (بجز چند مورد خاص که در فقه بدان اشاره شده است) به منزله کفر و شرک تلقی گردد. شاید این روش برخورد مستبدانه و خشک باعث رویگردانی مردم از هنر و معماری آباء و اجدادی خود شود و عده ای با ایراد شبههاتی بر اصل اندیشه معماری اسلامی سعی در نابودی این میراث عظیم تاریخی داشته باشند. به همین علت بر آن شدیم تا با دفاع دلسوزانه و عادلانه از حیثیت معماری خودی به یک نگرش جامع و فراگیر و معتدل و منصفانه در خصوص معماری اسلامی دست یابیم. این نوع نگاه نه فقط برای بناهای عبادی (مسجد، حسینیه، مقبره...) قابل استفاده خواهد بود بلکه در یک نگرش جامع برای کل شهر و تمدن و جامعه جهانی در آستانه قرن ۱۵ هجری شمسی و رنسانس معماری